

Evoluția limbii și literaturii române între secolele XVIII-XIX

Prof. Doru-Nicolae Grădinaru

Colegiul Național „Grigore Moisil”

Secolul al XVIII-lea

- În secolul al XVIII-lea se remarcă, în mod deosebit, Dimitrie Cantemir, domn al Moldovei între 1710 și 1711, refugiat ulterior la curtea țarului rus. **El susține că limba română este o limbă de origine latină.** Se remarcă prin lucrările „Descriptio Moldavie” (Descrierea Moldovei) din 1716 și „Hronicul vechimii a romano-moldo-vlahilor” din 1722.
- În timpul perioade fanariote, **sunt redactate în special texte cu caracter juridic**, precum Legiuirea lui Caragea și Codul lui Callimachi. **Mai apar și unele lucrări cu caracter religios.** Multe lucrări sunt scrise în greacă, nu în română.

SUPPLEX LIBELLVS
VALACHORVM
TRANSSILVANIÆ

IVRA TRIBVS RECEPTIS NATIONIBVS COMMVNIA
POSTLIMINIO SIBI ADSERI
POSTVLANTIVM.

CVM NOTIS HISTORICO - CRITICIS
I. C. E.
CIVIS TRANSSILVANI.

CLAVDIOPOLI.

Sumptibus et Typis Martini Hochmeister, Cael. Reg. Dicast. Typographi & pr.
Bibliopolæ. MDCCXCI.

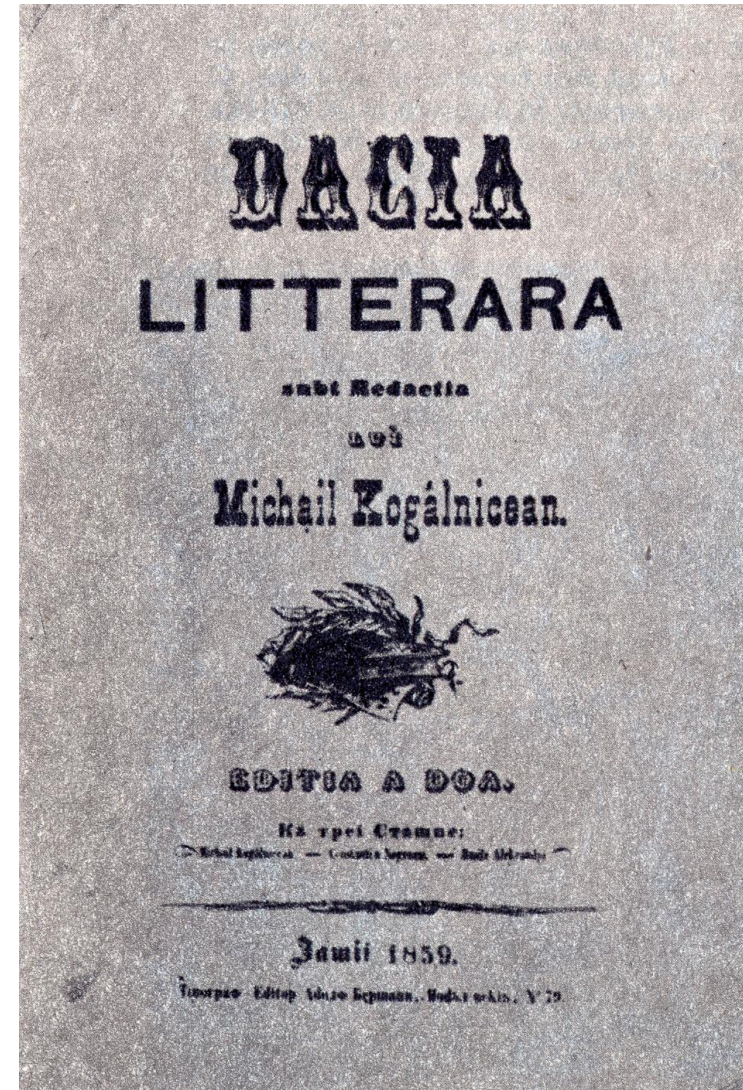
Bibliogr. Veche
548

Școala Ardeleană

- Școala Ardeleană a reprezentat un curent cultural și ideologic bazat pe concepția europeană iluministă care promova ideile legate de **latinitatea, vechimea, continuitatea românilor, emanciparea națională, contribuind la formarea conștiinței naționale românești.**
- Reprezentanții importanți ai Școlii Ardelene au fost: Samuil Micu, Ioan Budai-Deleanu, Petru Maior, Gheorghe Șicai. În anul 1791 este redactat primul program politic modern al românilor din Transilvania: *Supplex Libellus Valachorum*, **document** care susține că cum că românii vorbesc o limbă de origine latină.

Generația pașoptistă

- **Literatura pașoptistă** se bazează pe romantismul european. Scriitorii români pașoptiști au urmat, în mare parte, studii în Franța. **Au început să apară multe lucrări cu caracter politic, fiind traduse și multe lucrări din limba franceză. Se realizează multe adaptări ale unor lucrări străine.**
- ***Programul Daciei literare***, devenit programul romantismului românesc, demonstrează cât se poate de clar spiritul creator al pașoptismului, care are revelația “duhului național”, a specificității, ajungând adică prin filiera romantică să redescopere rădăcinile culturii noastre și să contribuie în mod esențial la constituirea literaturii române originale, ale cărei linii de forță se organizează polarizat.

Introducerea alfabetului latin

- În perioada pașoptistă sunt împrumutate în limba română multe cuvinte din limba franceză, în special din domeniul științelor politice.
- După Unirea Principatelor, se fac demersuri pentru a se trece la alfabetul latin. Până atunci, limba română se scria cu alfabet chirilic. S-a introdus alfabetul latin, păstrându-se citirea fonetică.
- Trecerea de la alfabetul chirilic la alfabetul latin s-a realizat treptat, în a doua jumătate a secolului XIX, prin alfabetul de tranziție. Înlocuirea integrală a alfabetului chirilic cu cel latin a fost decretată în 1862 de domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

Scris cu alfabetul chirilic românesc:

Привѣ ѿ з́аре кѹм пе мѣрь
Рѣсарє шй стрѣлѹче,
Пе мишкѣтварєлє кѣрѣрь
Кѣрѣбїй нѣгре дѹче.

ѿл вѣдє азй, ѿл вѣдє мѣни,
Астфел дорінца-й гáта;
Єл ѱр, привінд дє сѣптѣмѣнй,
ѿй кáдє дрáгъ фáта.

Кѹм ѣ пе квáтє- шй рѣзима
Висѣнд áлє єй тѣмплє,
Дє дѣрѹл лѹй шй їнима
Шй сѹфлетѹ-й сє ѿплє.

Scris cu alfabetul latin românesc:

Privea în zare cum pe mări
Răsare și străluce,
Pe mișcătoarele cărări
Corăbii negre duce.

Îl vede azi, îl vede mâni,
Astfel dorința-i gata;
El iar, privind de săptămâni,
Îi cade dragă fata.

Cum ea pe coate-și răzima
Visând ale ei tâmples,
De dorul lui și inima
Și sufletu-i se împlie.